

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים נפיך (קידושין ל.)

מערכת: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ

הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
נלב"ע כ"ז ניסן תשע"ז

גליון
324

מנהל
צדק
ישועתי

לכל קוראינו וידידנו בימים אלו אשר בימים ההם רצו היוונים להשכיחם תורתך נתאזר בעוז ובגבורה להגביר חיילים לתורה בעצה ובמעש ובהשתתפות בסכום סימלי בהוראת קבע וכלשון חז"ל עד שיהיו דברי תורה 'מחודדים' בפיך שאם ישאלך אדם אל תגמגם אלא אמור לו מיד.

והרחמן הוא יעשה לנו ניסים כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה וניוושע בגאולה שלימה במהרה בימינו, אמן.

דף ל"ז - ע"ב

שור שור ושור וחמור וגמל, חמור גמל שור שור ושור, שבת שבת אחד בשבת שני בשבת, ה' בשבת ערב שבת שבת שבת ותיקו.

נגח ט"ו בחודש זה ט"ז בחודש זה י"ז בחודש זה, לרב הוא מועד לשמואל עד שינגח נגיחה רביעית י"ח לחודש זה (שלושה פעמים ביום ט"ו בחודש לכו"ע הוא מועד שיום ט"ו גורם, וכן יום בשבוע, אבל היום ואחר עשרים יום ואחר עשרים יום לכו"ע לא הוחזק כיון סוף עשרים גורם).

שמע קול שופר ונגח קול שופר ונגח נעשה מועד לשופרות ולא אומרים שנבעת מקול השופר.

משנה. שור של הקדש שנגח של הדיוט פטור שנאמר רעהו ושל הדיוט שנגח של הקדש לחכמים פטור ממיעוט רעהו, לרבי שמעון בן מנסיא הדיוט בהקדש משלם נזק שלם שרעהו להחמיר בא כלומר שאם אינו רעהו תם אינו משלם חצי נזק אלא נזק שלם במועד, אבל הקדש בהדיוט פטור שאינו בכלל פרשת מועד שלא שייך והועד בבעליו.

בבא קמא דף ל"ח. יום א' פרשת מקץ כ"ז כסלו ג' דחנוכה תשפ"ד

שור ישראל ועכו"ם/ממון גוי/גוי העוסק בתורה/קדימה לדבר מצוה ואין הקב"ה מקפח שכר/כתמים הבא מרקם/הבא על כותית

דף ל"ח - ע"א

שור של ישראל שנגח שור של עכו"ם פטור, ושור של עכו"ם שנגח של ישראל גם תם משלם

בבא קמא דף ל"ז. שב"ק פרשת וישב כ"ז כסלו ב' דחנוכה תשפ"ד

מועד למינו/מועד לאדם/מועד לשבתות/מועד לסירוגין/שור הקדש והדיוט

דף ל"ז - ע"א

משנה. שור שהוא מועד למינו - לרב זביד הוא מועד לכל המינים אפילו מועד לקטנים הוא מועד לגדולים (תוספות מסתפק לרב זביד אם מועד לבהמה הוא מועד לאדם). אבל אם ידוע שמועד רק למינו כגון שהעבירו לפניו מין אחר ולא נגחן אינו מועד אלא למינו, לרב פפא מועד למינו אינו מועד לאינו מינו אבל נגח שור חמור וגמל נעשה מועד לכל, לקטנים אינו מועד לגדולים.

מועד לאדם - לרב פפא לסומכוס הוא מועד לבהמה ולחכמים אינו מועד לבהמה, לרב זביד גם לחכמים הוא מועד לבהמה, אך אם חזר מבהמות כגון שעמד אצל בהמות שלשה פעמים ולא נגח לסומכוס אינו חזרה כיון שהוא עדיין מועד לאדם קל וחומר שהוא מועד לבהמות לחכמים הוא חזרה.

מועד לשבתות ולא לימי החול, לרבי יהודה בשבתות משלם נזק שלם ובימות החול משלם חצי נזק (לרש"י מועד לשבתות לפי שהוא בטל ממלאכה לתוספות בשם הירוש' למי לפי שאינו מכיר שלבושים בגדים חשובים). העבירו לפניו שוורים בשלשה שבתות ולא נגח חזר לתמותו.

ראה שור ונגח שור ולא נגח שלשה פעמים, נעשה מועד לסירוגין לשוורים (גם לרב זביד אם ראה שאר בהמות ולא נגחן). ראה שור נגח חמור לא נגח סוס נגח גמל לא נגח פרד נגח ערוד לא נגח נעשה מועד לסירוגין לכל (לשמואל בסמוך עד שינגח נגיחה רביעית).

שישראל פטור, כדי שלא יהא חוטא נשכר, ולא תקנו שיתן הקנס לעניים משום שהוא ממון שאין לו תובעים שכל עני שיתבע לו יאמר שיתנו לעני אחר (הבא על הנתינה יש לה קנס לרש"י דוד גזר עליהם לר"ת מדאורייתא אסורים בקהל).

בבא קמא דף ל"ט . יום ב' פרשת מקץ כ"ח כסלו ד' דחנוכה תשפ"ד

שור של חש"ו/שמירת מועד

דף ל"ט - ע"א

משנה . שור של פקח שנגח שור של חרש שוטה וקטן חייב, של חרש שוטה וקטן או שהלכו בעליו למדינת הים שנגח של פקח, לחכמים מעמידים להם אפוטרופוס לתם ומעידים בפניהם לגבות מגופו, לסומכוס אין מעמידים (לרש"י שאין נוקקים לנכסי יתומים קטנים, לתוספות שחס רחמנא על תם).

הוחזקו שור של חרש שוטה וקטן נגחנים, מעמידים להם אפוטרופוס ומעידים בפניהם לקיים והועד בבעליו, ונחלקו אם גובים מעליית אפוטרופוסים או מעליית יתומים, ואע"פ שסובר רבי יוחנן שאין גובים מנכסי יתומים אלא אם ריבית אוכלת בהם משום שאם יגבו מעליית אפוטרופוסים ימנעו מלהיות אפוטרופוסים (לר"ח אפוטרופוסים אפילו פשעו אינם משלמים כמו שמור כח מכאן, לר"י שאני הכא שאין האפוטרופוס לטובת היתומים אלא לטובת העולם). וחוזרים וגובים מן היתומים כשהם גדולים.

העמידו אפוטרופוס לשור של חרש שוטה וקטן שהוחזק בנגיחות ונתפקח החרש ונשתפה השוטה והגדיל הקטן לרבי מאיר חוזר לתמותו שסובר שמועד שיצא מרשות זה לרשות אחר משנה העדאתו, לרבי יוסי הרי הוא בחזקתו.

דף ל"ט - ע"ב

מועד דיי בשמירה פחותה, ולרבי יהודה שצד תם במקומה עומדת צד תם צריך שמירה מעולה, ואם שמרו שמירה פחותה חייב חצי נזק מגופו, ולמ"ד מעמידים אפוטרופוס לנכסי קטנים גובים חצי נזק מגופו ואם לא שמרו כלל גובה החצי העדאה מן העליה, ולמ"ד אין מעמידים אפוטרופוס לקטנים גובים רק חצי נזק מעליה, ולרבי אליעזר בן יעקב גם תם דיי בשמירה פחותה וכל ששמרו שמירה פחותה בין תם בין מועד פטור.

בבא קמא דף מ' . יום ג' פרשת מקץ כ"ט כסלו ה' דחנוכה תשפ"ד

מחלוקת דמי ניזק או מזיק/שאלה בחזקת תם ונמצא מועד/פסולים בקרבן/בהמה שהרגה בלי כוונה

דף מ' - ע"א

אפוטרופוסים שהעמידו בית דין על שור

נזק שלם, או כיון שראה שלא קיימו שבע מצוות בני נח התיר ממונם לישראל (דווקא בנגח שור שלנו להם, מהרש"א). או כשסיבב והחזיר התורה על כל האומות ולא קבלו התיר ממונם לישראל.

'עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים',

לר' אבהו כיון שלא קיימו שבע מצוות בני נח התיר ממונן לישראל,

לר' מתנה עמד והגלה אותם מאדמתם,

לרב יוסף התיר להם שבע מצוות בני נח שאפילו אם מקיימים אותם לא מקבלים עליהם שכר כמצווה ועושה אלא כאינו מצווה ועושה שגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה.

גם נכרי שעוסק בתורה הוא ככהן גדול ומקבל שכר כמי שאינו מצווה ועושה (ממה שנאמר אשר יעשה אותם האדם לרש"י ולא כרבי שמעון שקברי עכו"ם אינו מטמא שאתם קרויים אדם ולא עכו"ם לר"ת לכו"ע עכו"ם בכלל האדם ולא בכלל אדם).

עולא לא רצה לנחם רב שמואל בר יהודה כשמתה בתו עם בני בבל מפני שאומרים מה אפשר לעשות שמשמע האם אפשר לעשות היה עושה נגד רצון ה', והלך בעצמו ואמר שהקב"ה מנע משה מלצור מלחמה על מואב אף על פי שהם התחילו בקלקול ושכרו את בלעם משום רות ונעמה שיצאו מהם, ואילו בתו של רבי אם ראויה לזרע כשר על אחת כמה וכמה שהייתה חיה.

דף ל"ח - ע"ב

אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה אפילו שכר שיחה נאה, שהבכירה קראה לבנה מואב בלשון פריצות אמר הקב"ה למשה שמותר להתגרות בהם ואילו צעירה שקראה לבנה בן עמי אמר הקב"ה שלא להשתעבד בהם.

לעולם יקדים אדם לדבר מצוה, שבשביל לילה אחת שקדמתה בכירה לצעירה קדמתה ארבע דורות לישראל עובד ישי דוד שלמה ואילו צעירה עד רחבעם.

שור של ישראל שנגח שור של כותי פטור, אף על פי שגירי אמת הם קנסו שלא יטמעו בבנותיהם, ושל כותי שנגח לשור ישראל - לתנא קמא תם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם, לרבי מאיר גם תם משלם נזק שלם אע"פ שגירי אמת שקנסו יותר משיטת ת"ק.

כל הכתמים הבאים מרקם - לת"ק טהורים שרובם נכרים ודמיהם טהורים ורבנן גזרו על דמם ולא על כתמים, לרבי יהודה טמאים שרובם גרים אלא שטועים ונוהגים בחוקות הגוי.

הבא על כותית יש לה קנס, ולא קנסו אותם שישראל הבא עליהם יהא פטור כדי שלא יטמעו בהם כמו שקנסו הכותים לעניין תשלומי נגיחת שור

**איך נעשה מועד/שור הנסקל
באכילה והנאה/שור תם שהרג אדם**

דף מ"א - ע"א

משנה . שור שהרג אדם בין גדול בין קטן בין אם השור תם בין מועד חייב מיתה.

הא דתנן ששור מועד שהרג שלשה בני אדם הורגים אותו אף על גב שהורגים אותו כשהמית אדם ראשון,

רבה תירץ שברח אחרי שלשה בני אדם וברחו מפניו ואמדו שאם לא ברחו היה הורגם,

רב אשי דוחה שעל ידי אומדנא לא נעשה מועד ומתרץ אלא שסיכן שני בני אדם ולא מתו עד שנגח השלישי,

רב זביד תירץ שהמית שלשה בהמות ומועד לבהמה הוא מועד לאדם והגמרא דוחה שמועד לבהמה אינו מועד לאדם,

רב שימי מתרץ שהרג שלשה עכו"ם והגמרא דוחה שמועד לעכו"ם אינו מועד לישראל,

רשב"ל מתרץ שהרג שלש טריפה הגמרא דוחה שמועד לטרפה אינו מועד לשלם,

לרב פפא שהרג וברח שני פעמים,

לרב אחא בן רב איקא שהעידו על שתי נגיחות והוזמו והעידו כת שלישית והוזמו המזימים ולמ"ד ליעודי גברא שאמרו עדות הראשונים שהרג בפני הבעלים,

לרבינא ששני כיתות הראשונות לא הכירו איזה שור משוריו נגח.

'סקל יסקל השור ולא יאכל את בשרו ובעל השור נקי' לא יאכל את בשרו מיותר שהרי אסור לאכול הבשר שנסקל והוא נבילה, אלא ללמד שאם שחטו לאחר שנגמר דינו אסור באכילה.

שור הנסקל אסור בהנאה שכל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו ונאסר באכילה מפסוק זה נאסר גם בהנאה, כמו שמוכח ממה שהתיר הכתוב הנאה בנבילה משמע שאם לא התיר הכתוב היה אסור בהנאה מכח לא יאכל בפסוק סקל יסקל השור.

דף מ"א - ע"ב

שמעון או נחמיה העמסוני היה דורש כל מקום שנאמר 'את' שהוא לרבות עד שהגיע לפסוק 'את' ה' אלוקיך תירא ואמר כשם שקבלתי

נגחן לגבות נזק שלם מעלית האפוטרופוס, ואם השור הרג אדם אינם משלמים כופר שהוא כפרה ויתומים אינם בני כפרה.

'אם כופר יושת עליו ונתן פדיון נפשו' - לחכמים דמי ניזק, שלומדים מפסוק כאשר יושת הנאמר בדמי ולדות והיינו דמי ניזק, **לרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה** דמי מזיק שנאמר 'פדיון נפשו'.

איבעיא, בשור של שתי שותפים שהרג אדם כיון שכל אחד מהם צריך כפרה אם כל אחד משלם חצי כופר שנאמר 'כופר' והיינו כופר אחד ולא שניים (אבל שניים שהוציאו ככר לרשות הרבים כל אחד מהם חייב חטאת). או כל אחד נותן כופר שלם שנאמר כופר והיינו כופר שלם (משום שהוא כפרה משא"כ לענין תשלומים).

איבעיא אם ממשכנים למי שחייב כופר אם הוא דומה לחייבי חטאות ואשמות שאין צריך למשכן אותו כיון שרוצה בכפרה, או כיון שצריך לתת למשפחת הניזק ולא לגבוה ממשכנים אותו כדרך שמשכנים לחייבי ערכין.

דף מ' - ע"ב

שאלו בחזקת תם ונמצא מועד, השואל פטור משום שאומר שלא קיבל עליו שמירת אריה, ואפילו ידע שהוא נגחן אך לא ידע שנגח שלשה פעמים משום שאומר אילו היה תם היה מודה, שמודה בקנס הוא ופטור, או היה מבריחו לאגם כיון שתם אין משתלם אלא מגופו, אבל אם ידע שהוא נגחן ותפסו בית דין חייב חצי נזק, והמשאיל חייב חצי נזק כיון שלא הודיע לשואל שהוא תם אין המשאיל יכול לומר לשואל אתה פשעת במה שהנחת לבית דין לתפוס השור ואילו החזרת לי השור הייתי מבריחו לאגם (שמתוך כך היה הניזק מתפשר עמי). משום שכמו שהשואל חייב להחזיר השור למשאיל כך הוא משועבד לניזק מכח שיעבודא דרבי נתן.

'אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן' - מן הבהמה להוציא הרובע ונרבע, מן הבקר להוציא את הנעבד, מן הצאן להוציא את שייחודו לעבודה זרה, ומן הצאן להוציא נגח אדם והרג, שור האיצטדין שהרג אדם אינו חייב מיתה, **לשמואל** פסול לקרבן שנעבד בו עבירה, **לרב** כשר שאונס הוא וכן תניא בברייתא. **בהמה שהרגה אדם בלי כוונה** כגון שרבעה והרגה או דרס על תינוק בחצר הניזק, **לאביי** משלם כופר אבל אם גרמה שיהרגו בית דין את האשה על פי עדים אינו משלם כופר, **לרבא** אין משלמים כופר כשהרג אדם בלי כוונה (ועיי' לקמן דף מ"א שיטת רבי אליעזר).

שכר על הדרישה כך קבלתי שכר על הפרישה עד שבא רבי עקיבא ולימד 'את' ה' אלוהיך תירא לרבות תלמידי חכמים.

שור תם שהרג אדם פטור מחצי כופר, **לרבי אליעזר** משום שנאמר 'ובעל השור נקי' והיינו שבתם נקי מדמי חצי כופר, **לרבי עקיבא** לא צריך פסוק כיון שבתם אינו משתלם אלא מגופו וגופו נסקל.

בעלים או עד אחד שאמרו שהשור הרג אדם או שהועד עליו שהתכווין להרוג בהמה והרג אדם, להרוג נכרי והרג ישראל, להרוג נפלים והרג בן קיימא אין ממיתים השור אך הבעלים משלם כופר (ועי' לקמן דף מ"ג דעת רבה ורבי יוחנן, לרש"י אינו נהרג על פי הבעלים משום שמודה בקנס פטור לתוספות אינו קנס אלא שאדם קרוב אצל ממונו)

בבא קמא דף מ"ב. יום ה' פרשת מקץ ב' טבת ז' דחנוכה תשפ"ד

שור שנגח ויצאו ילדיה/בעל השור נקי

דף מ"ב - ע"א

שור שנגח האשה ויצאו ילדיה פטור מדמי ולדות - לרבי עקיבא שנאמר 'כי ינצו אנשים' ולא שוורים, **לרבי יוסי הגלילי** שנאמר 'בעל השור נקי' נקי מדמי ולדות, ולא למד ממיעוט 'אנשים' **לרב עולא בריה דרב אידי** שאנשים ממעט רק שוורים וכמו אנשים והיינו מועדים ולמד מבעל השור נקי שגם תם פטור, **לרבה** ס"ד למעט מועד וכ"ש תם ובעל השור נקי להשמיע שרק תם פטור, **לאביי ורבא** ס"ד פטורים כשיש אסון באשה אבל שוורים חייב גם כשיש אסון קמ"ל בעל השור נקי שפטור, **לרב אדא בר אבהה** ס"ד שאנשים חייבים רק כשהתכוונו לאחרים והיה אסון באשה אבל שוורים חייבים גם כשהתכוונו לאשה קמ"ל בעל השור נקי.

דף מ"ב - ע"ב

בעל השור נקי - לרבי עקיבא היינו שתם אינו משלם שלושים של עבד, אע"ג שבין כך אי אפשר לגבות שהרי אין תם משתלם אלא מגופו והשור בסקילה, **לרב שמואל ב"ר יצחק** באופן שקדם בעליו ושחטו, **לרבי יוסי בר חנינא** ס"ד שגובה מן העליה כיון שסובר רבי עקיבא שתם שחבל באדם חייב נזק שלם, **לרבא** ס"ד בגובה מעליה בתשלום שלושים של עבד חמור שגם אם העבד שוה סלע משלם שלושים.

בבא קמא דף מ"ג. יום ו' פרשת מקץ ג' טבת זאת חנוכה תשפ"ד

בכור במלוה/הכה אשה או מעוברת/ שור שהמית עבד או בן חורין בלי כוונה/אש שהמית בלי כוונה

דף מ"ג - ע"א

יהמית איש או אשה השור יסקל וגם בעליו

יומת', מקיש אשה לאיש מה איש נזקיו ליורשים אף אשה דמי הכופר ליורשיה, ואין הבעל יורש את אשתו בחוב הראוי לבוא לאחר מיתתה וחיוב כופר חל לאחר מיתה.

בכור נוטל פי שניים במלוה - לרבי גם בריבית בשבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהם ממילא הוא ואינו בכלל ראוי, **לחכמים** אינו נוטל בריבית שהוא ראוי, **לרבה** היינו שגבו מעות שלא אותם מעות הניח אביהם אבל גבו קרקע נוטל פי שניים בריבית שהוא כמוחזק כיון שהיה משועבד לאביהם, **לרב נחמן** גבו קרקע אין לו פי שניים בריבית שלא השאיר להם אביהם קרקע אבל גבו מעות יש לו פי שניים שהרי הלווה ללוה מעות ונטלו מעות ממנו בחזרה. **הכה את האשה**, נותן נזק וצער לאשה אפילו אם יש לה בעל, **מתה האשה** בעלה יורשה **ולחכמים** אין בעלה יורש כראוי **לרבה** אם גבה מעות (לשיטתו שהשיעבוד לאו דאורייתא אפילו גבה קרקע). **לרב נחמן** אם גבה קרקע (לתוספות גם אם גבה מעות שדווקא לעניין מלוה נחשב מעות שלוה כמוחזק, לר"י גם בנידון זה שדרך לפרוע במעות). **אם גירשה** לאחר חבלה נותן ליורשיה, היתה משוחררת מעוברת משוחרר או גיורת מעוברת מגר ומתו פטור שאין לה יורשים.

הכה אשה הרה ויצאו ילדיה, משלם דמי ולדות לבעל אפילו בא עליה בזנות (בירושלמי איבעיא בבא על אמו או אחותו שאינו ראוי לקרות בעל). מת הבעל משלם ליורשיו ולא לה, היו האיש והאשה גרים או משוחררים ומתו שניהם המזיק פטור, אבל אם הייתה מעוברת בעודה שפחה דמי הולדות שייכים לאדוניה.

שור שהמית עבד בלי כוונה - לריש לקיש פטור בעל השור מתשלומי שלושים של עבד שנאמר 'כסף שלושים שקלים יתן לאדונו והשור יסקל' בזמן שהשור בסקילה הבעלים משלמים שלושים שקלים, **לרבי יוחנן** בעל השור חייב שנאמר 'אם עבד' אם לרבות שלא כוונה.

דף מ"ג - ע"ב

שור שהמית בן חורין בלי כוונה - לרבה פטור מכופר שנאמר 'השור יסקל וכו' אם כופר יושת עליו' בזמן שהשור בסקילה בעלים משלמים כופר ושור שהמית בלי כוונה אינו בסקילה, ולכן אם הודה מעצמו ששורו הרג כיון שאין סוקלים את השור על פי עצמו פטור מכופר, **לרבי יוחנן** חייב כופר שנאמר 'אם כופר' **אם** לרבות שלא כוונה, וכן סובר רבי אליעזר (ועי' ג"כ דף מ"ד. שיטת תנאים ואמוראים בזה).

שור שהמית ופטור מסקילה כגון בלי כוונה או שהודה בעל שור על פי עצמו שלרבה פטור מכופר מכל מקום חייב דמיו ליתומים (למ"ד כופר דמי ניזק נפק"מ אם מחל הדי מים שעדיין חייב בכופר או מת המזיק שפטור מכופר). **המית עבד בלי כוונה** על פי עדים חייב דמים.

אש שהרגה אדם בלי כוונה איבעיא ליה לרבא אם חייב דמים כשורו שהרג בלי כוונה או ששונה שור שחייב כופר עם כוונה.